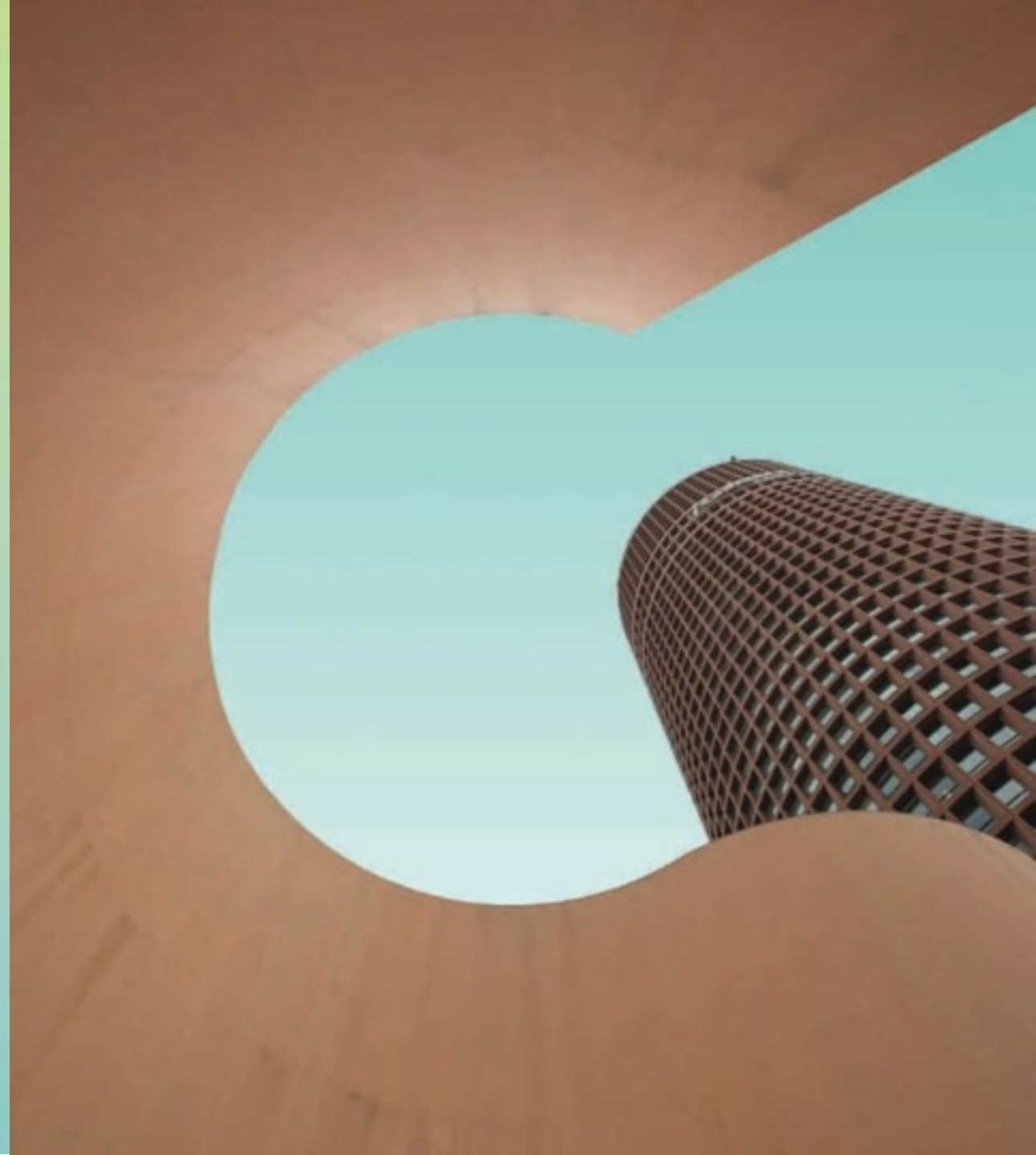

Routekaart Toekomstbestendig Bouwen

Wie kan wat wanneer doen?

21-11-2024

Inhoudsopgave

- Aanleiding
- Uitleg cyclus: organisatie, beleid, project
- Voorbeelden
- Van theorie naar praktijk – wat zijn jullie goede voorbeelden?

Inleiding

- Veel partijen (oa gemeenten) aangesloten bij het Convenant.
- Stap van ondertekening naar implementatie en praktijk brengen van Convenant.

- Veel partijen (oa gemeenten) aangesloten bij HNN
- Hoe implementeren we dit in de organisatie?

De HNN leidraden

direct aan de slag met:

 HNN Gebouw

 HNN Infra

 HNN Gebied

Aanleiding

*We hebben het
Convenant ondertekend,
en nu???*

*Wie gaat er nu mee aan
de slag?*

Wie moet wat doen?

Wie moet wat weten?

*Hoe ziet dat er in de
praktijk uit?*

We moeten al zoveel

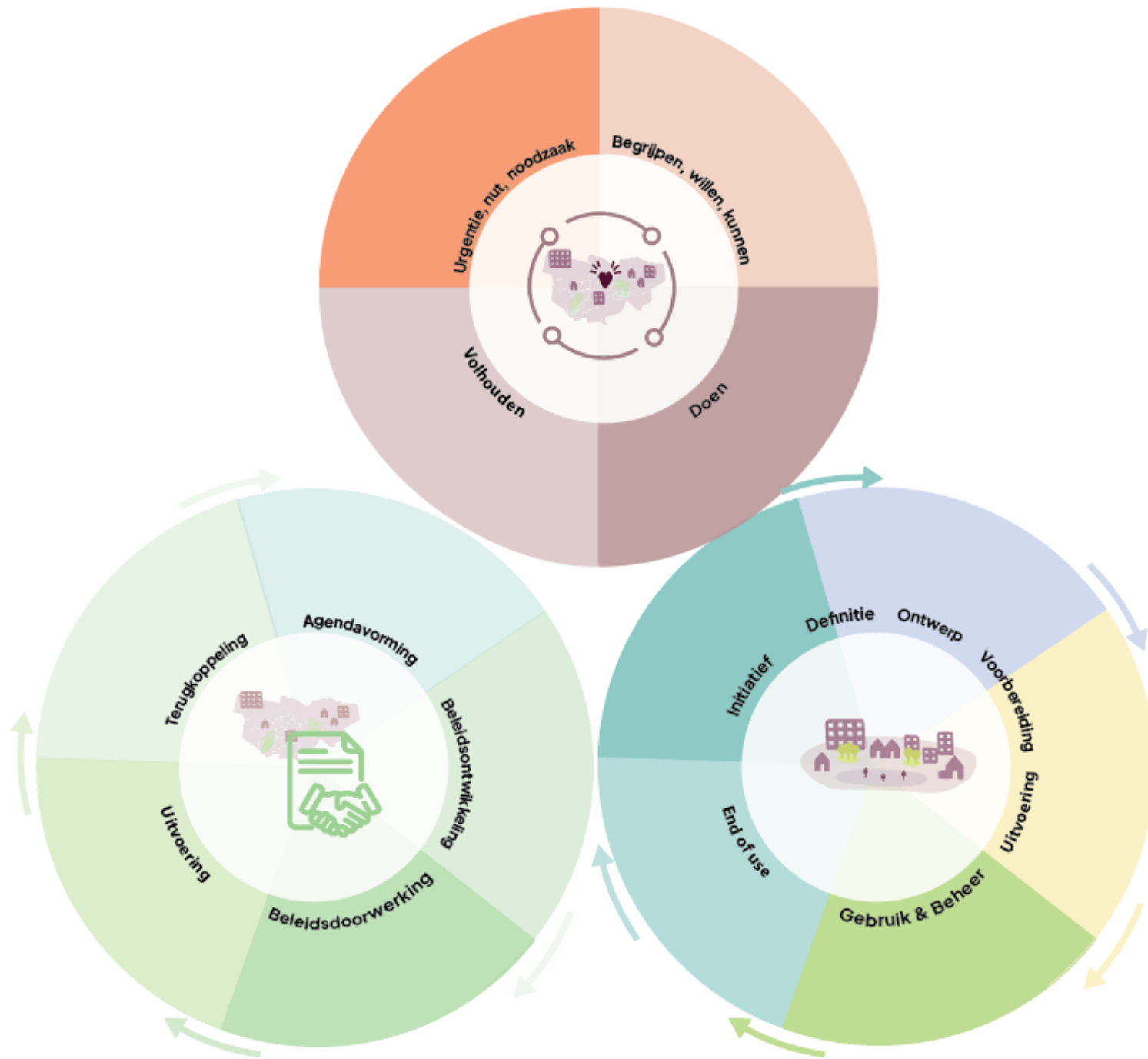
*Welke voorbeelden zijn
er al?*

*Waar kan ik
standaardteksten
vinden?*

*Wie moet ik waarvoor
betrekken?*

*Het komt bovenop al het
andere werk*

Cycli

Organisatiecyclus

Organisatiecyclus

Urgentie, nut & noodzaak

Begrijpen, willen, kunnen

Doen

Volhouden

Organisatiecyclus

Urgentie, nut & noodzaak	Begrijpen, willen, kunnen	Doen	Volhouden
Overtuigen Zorg voor bestuurlijk commitment	Kennis Organiseer leertraject rondom HNN/Biobased/TBB	Sturing Dialogoog met alle stakeholders	Borging Borg in organisatie door meetbare doelstellingen in organisatie/ directeur/ afdeling/persoonlijk

Beleidsproces

Beleidscyclus

Agendavorming

Beleidsontwikkeling

Beleidsdoorwerking

Beleidsuitvoering

Terugkoppeling

Beleidsproces

Agendavorming	Beleidsontwikkeling	Beleidsdoorwerking	Beleidsuitvoering	Terugkoppeling
Agenderen Problematiseer traditioneel bouwen (CO2budget, zorgplicht)	Stel ambities op Denk na over Beeldkwaliteit, waardecreatie en maatschappelijk rendement	Borg juridisch	Neem TBB mee in elk besluit Co-creer een ontwikkelstrategie Maak het meetbaar	Monitor en evalueer

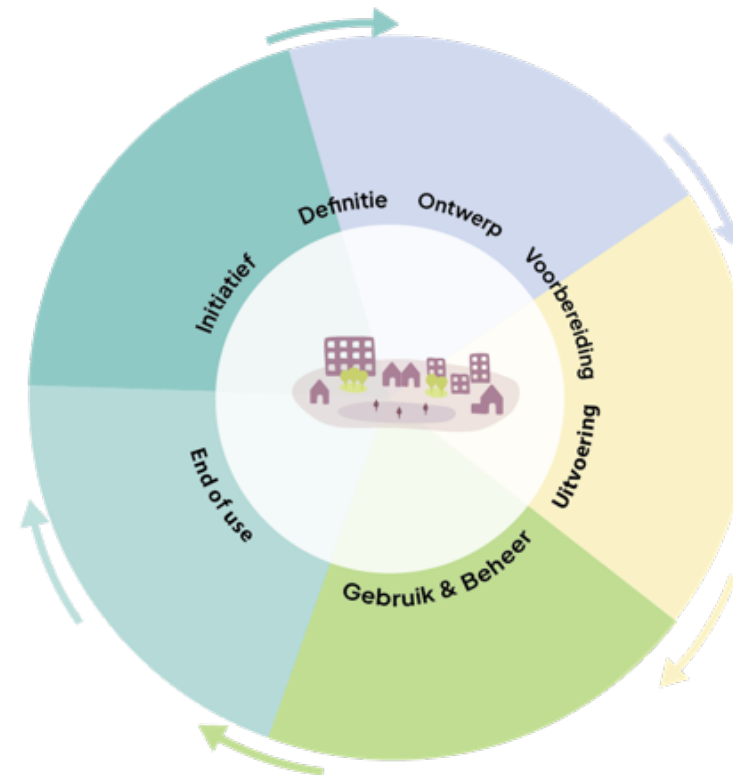

Projectcyclus

Projectcyclus

Initiatieffase		Definitiefase	Ontwerpfase	Vorbereidingsfase	Realisatiefase	Gebruik & Beheerfase	End of use fase
Wees gebiedsspecifiek Analyseer het gebied + gebruik gebiedsspecifieke kansen en uitdagingen	Werk samen Samenstelling projectteam (denk aan Q-team)	Toekomstbestendig ontwerpstrategieën			Bouw met zo min mogelijk milieu-impact Zie tijdelijkheid als kans	Circulair onderhoud + Monitoren Levensduur verlengen	Hoogwaardig hergebruiken
		Concretiseer ambities (ahv HNN en mbv bijv scenario's)	Ontwerp integraal (inhoud + proces) en kortcyclisch	Zorg voor toetsing en overdracht			

Voorbeeld per cyclus

Openstaan

Organiseer een eerste kennissessie en ga aan de slag met weerstand.

Fabel #1:
Houtbouw is
bouwtechnisch
minderwaardig

Fabel #2:
Houtbouw is slecht
voor het milieu en de
bossen

Fabel #3:
Er is onvoldoende hout
beschikbaar

Fabel #4:
Houtbouw is en blijft
te duur

Begrijpen, willen en kunnen

Inventariseer missende kennis en ervaring en organiseer een leertraject.

Dag van het Biobased Bouwen

21 november 2024

Den Haag

Ervaar op donderdag 21 november hoe biobased bouwen de sleutel is tot een toekomstbestendige...

[Lees verder](#)

Cursus biobased inblaasisolatie

21 november 2024

Zuidbroek

Inblaasstro is als isolatiemateriaal voor het eind van het jaar volledig gecertificeerd. Daarna gaat het...

[Lees verder](#)

Biobased Bites 9: Faseverschuiving, energieprestatie & biobased bouwen

26 november 2024

Online

Wij bouwen natuurlijk door! In 2024 organiseren we, samen met Pianoo - Buyer Group Biobased...

[Lees verder](#)

Tweedaagse training: Biobased Ontwerpen voor Architecten

27 november 2024 - 28 november 2024

Rotterdam

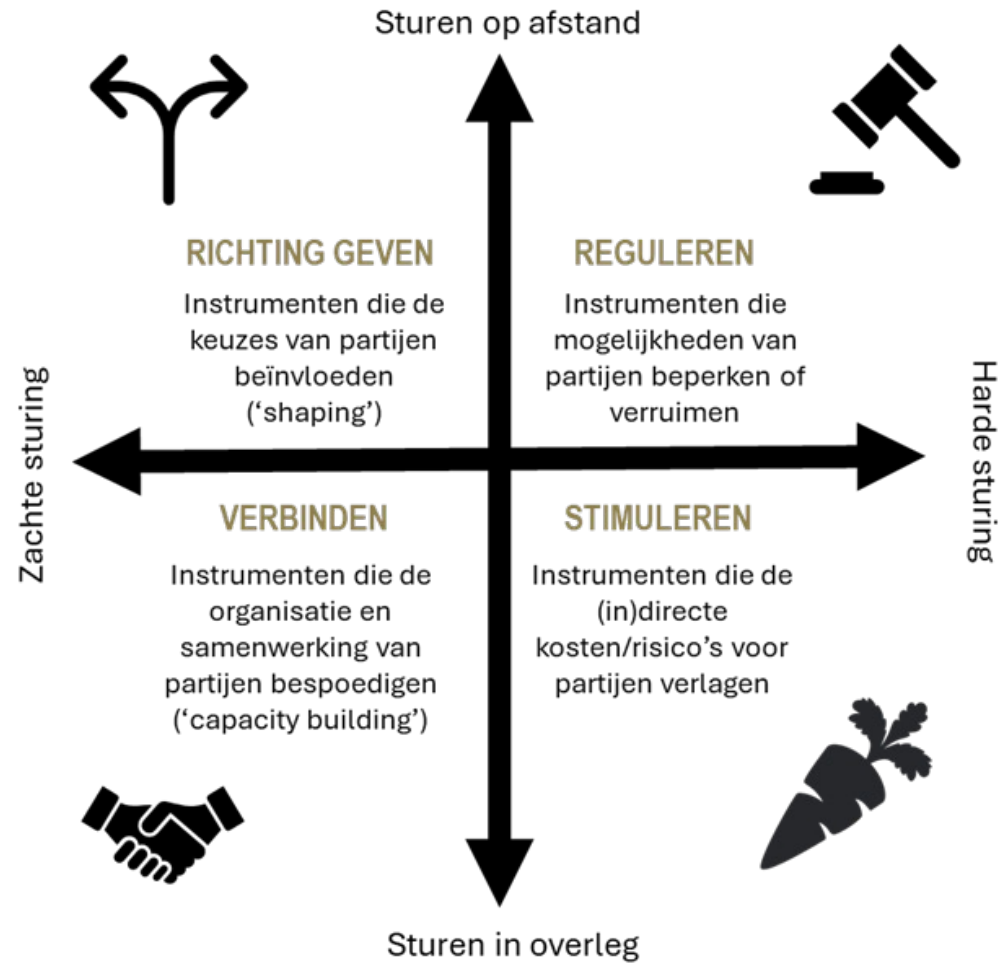
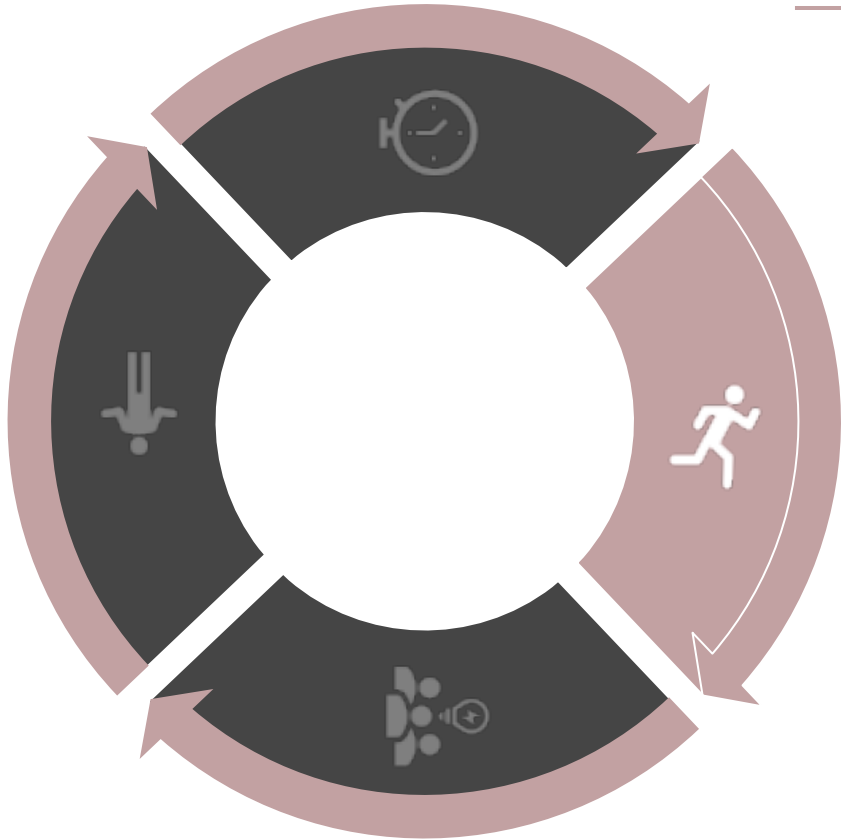
Architecten en ontwerpers opgelet! Ben jij er klaar voor om de transitie naar biobased...

[Lees verder](#)

Doen

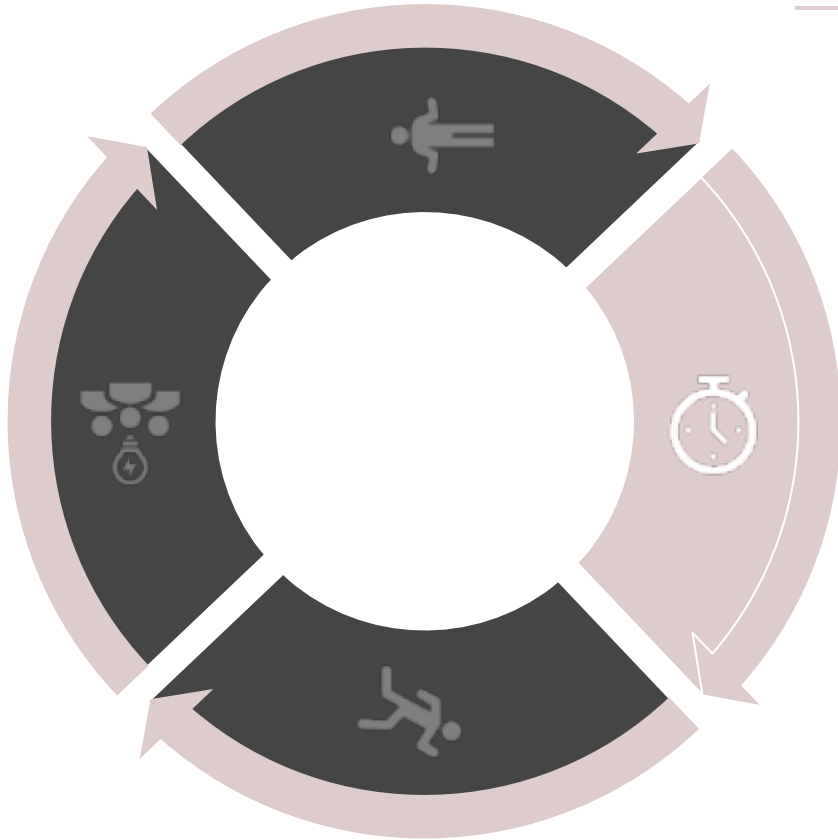
Bepaal je rol en organiseer de sturingsmogelijkheden.

Volhouden

Borg biobased bouwen met meetbare indicatoren in organisatie-, afdelings- en persoonlijke doelstellingen.

metropool
regio **amsterdam**

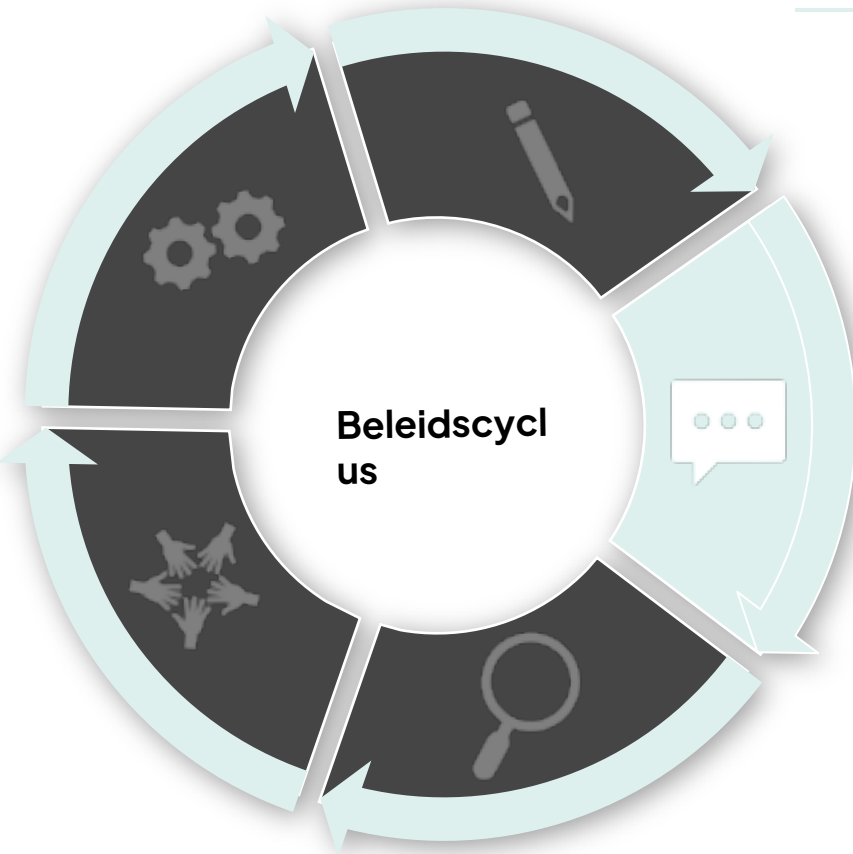
convenant

Agendavorming

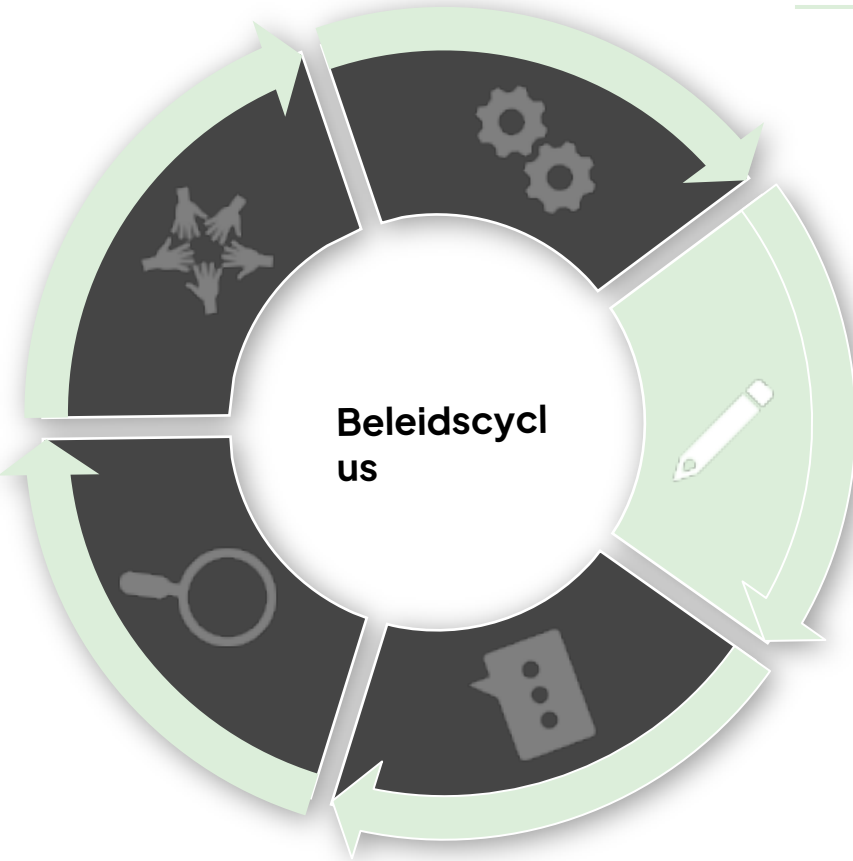
Maak de koppeling tussen biobased bouwen en strategische organisatiedoelen, zoals CO₂-reductie, circulaire economie en landbouw.

Beleidsontwikkeling

Borg biobased bouwen in de Omgevingsvisie.

5.7.2. Circulair bouwen

Circulair bouwen gaat om beschermen van grondstoffen, het beschermen van het milieu en het behouden van functionaliteit. Daarvoor gebruiken we de eerste stappen naar een Zwolse aanpak. Circulair denken wordt gestructureerd door het gebruik van de 10 R-ladder van Refuse, reduce en rethink naar remake, remanufacture en repurpose naar recycle en recover. Afhankelijk van de specifieke locatie en opgave wordt er dan gebouwd aan de hand van een combinatie van de volgende vier circulaire strategieën:

- Het voorkomen van uitval/afval.
- Flexibel en demontabel bouwen.
- Het gebruik van grondstofstromen (reststromen) die beschikbaar zijn.
- Het gebruik van biobased materialen

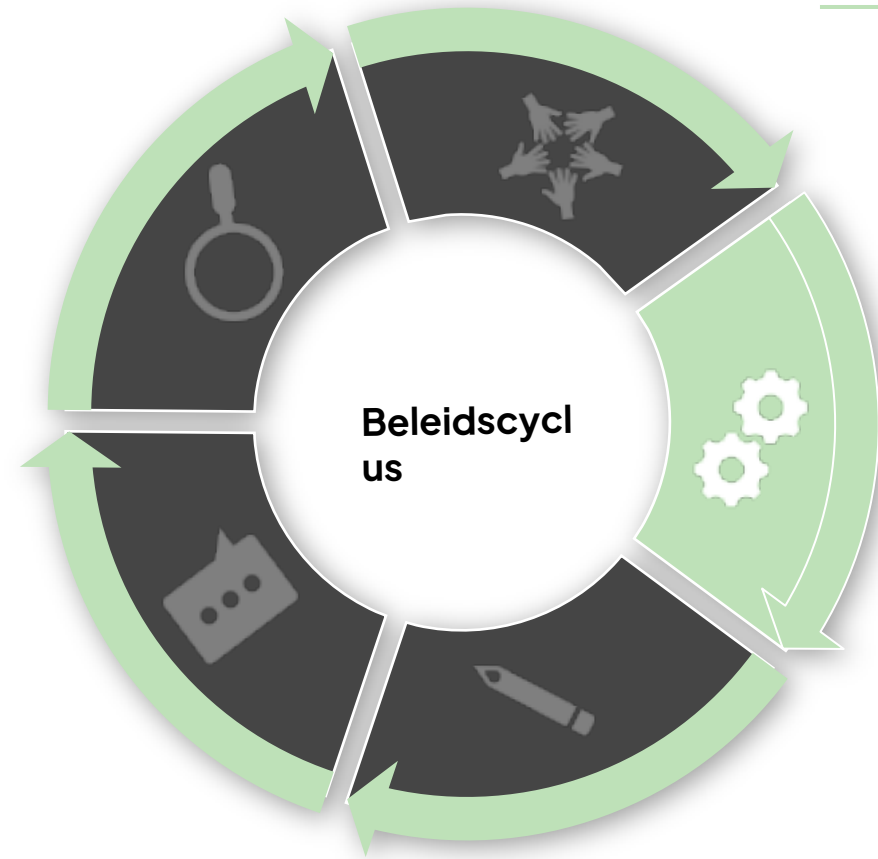
Zo wordt in 2050 met oud nieuw gemaakt. Omdat we weten wat we in onze stad hebben kunnen we gebouwen doelgericht materialen oogsten. Wat we niet hebben maken we biobased en zonder het milieu te belasten. Hoge plafonds en demontabele constructies maken dat we hele gebouwen kunnen hergebruiken.

Beleidsdoorwerking

Veranker biobased bouwen in het Omgevingsplan.

Modeltekst omgevingsplan

Kopieer

1. Een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen kan uitsluitend worden verleend indien uit de aanvraag blijkt dat de bouwactiviteiten niet leiden tot een toename van [X]-emissies.
2. Aan de in het eerste lid bedoelde eis wordt in ieder geval voldaan indien:
 1. uit de aanvraag blijkt dat aan de in Bijlage [X] gestelde eisen wordt voldaan, dan wel dat de voorwaarden voor het bouwen zoals die zijn genoemd in Bijlage [X] bij deze regels krachtens een voorschrift verbonden aan de omgevingsvergunning voor het bouwen voldoende zijn verzekerd; of
 2. met een gelijkwaardige maatregel aan het eerste lid wordt voldaan.

Borging in de organisatie

Borging in de beleidscyclus

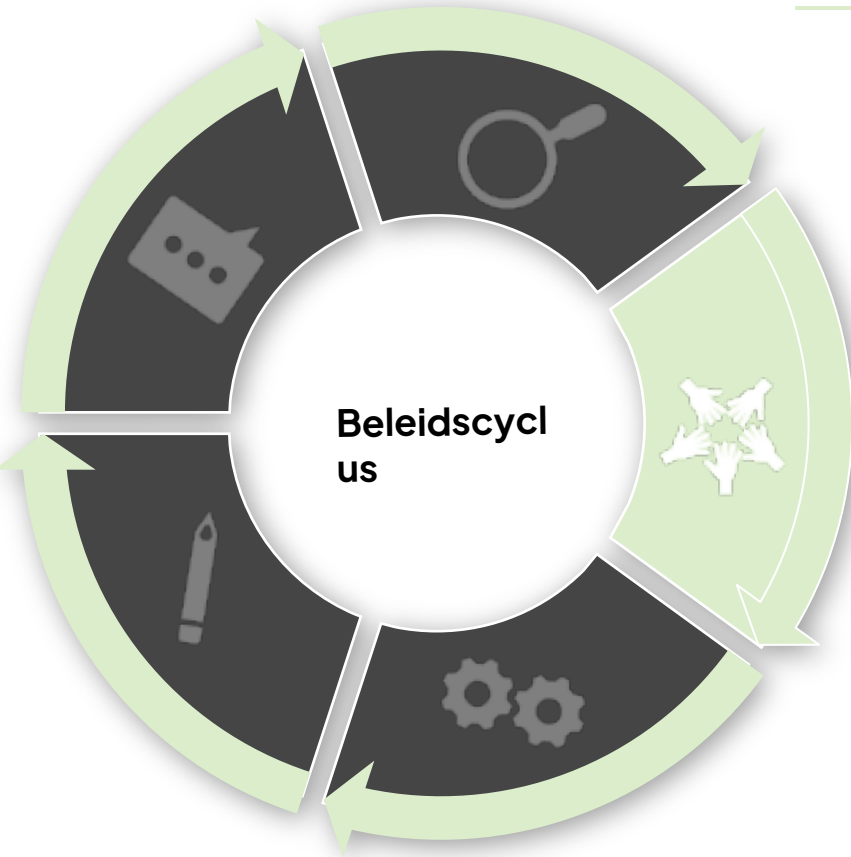
Borging in de projectcyclus

Beleidsuitvoering

Geef als gemeente het goede voorbeeld met eigen gemeentelijk vastgoed.

Borging in de organisatie

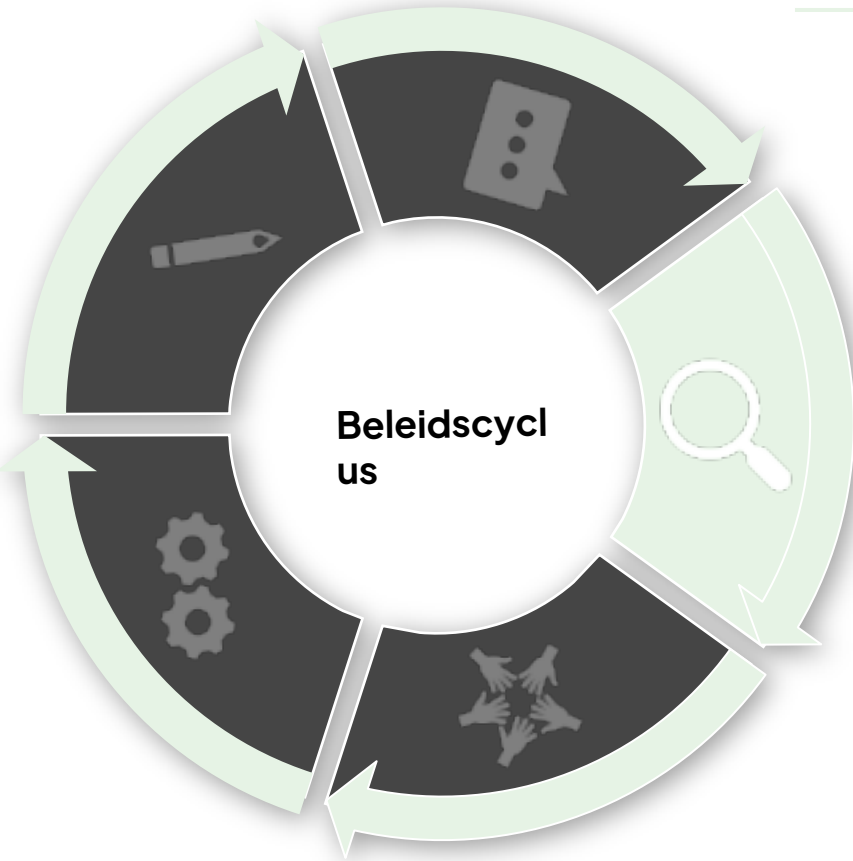
Borging in de beleidscyclus

Borging in de projectcyclus

Terugkoppeling

Monitor en evalueer de voortgang en maak geleerde lessen onderdeel van de beleidscyclus.

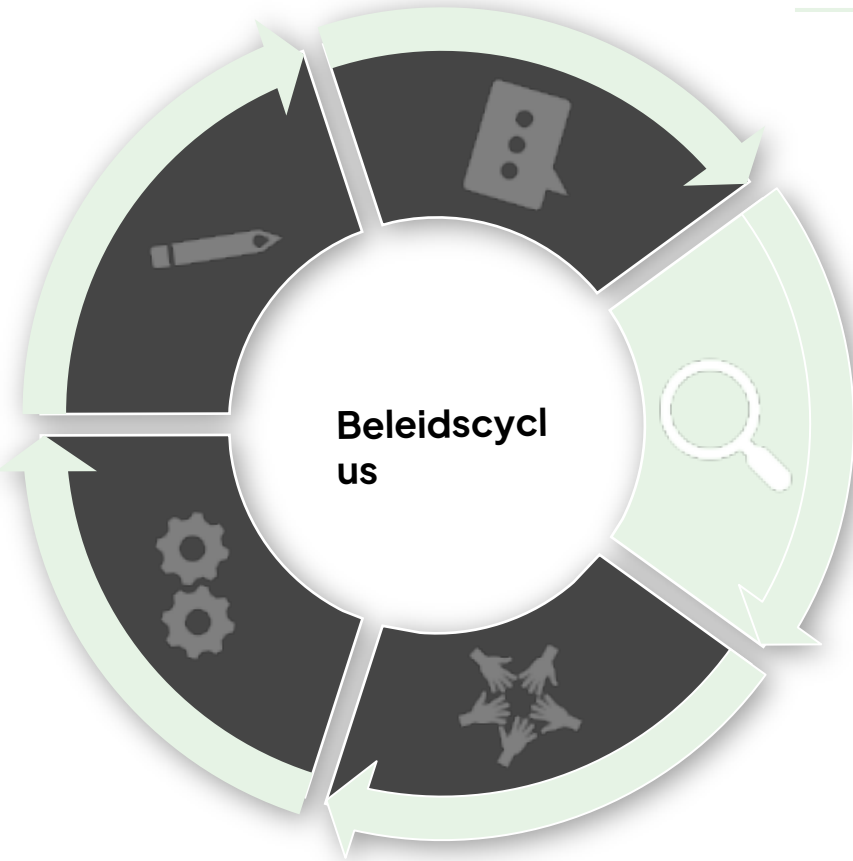

This block contains a collage of images related to the 'De Eeuw van Hout' (The Century of Wood) program. At the top left is a brochure titled 'DE EEUW VAN HOUT' with a QR code and the website 'DEZWIJGER.NL/HOUTBOUW'. To its right is a map of Amsterdam showing the 'ALMERE' district. Further right is another brochure titled 'DE EEUW VAN HOUT' with the subtitle 'PACHTS DE ZWIJGER'. Below these are several rows of small images showing various wooden buildings and architectural details, each accompanied by a small text box.

Terugkoppeling

Monitor en evalueer de voortgang en maak geleerde lessen onderdeel van de beleidscyclus.

Modeltekst omgevingsplan

Kopieer

Bij bouw- en of transformatieprojecten (woningen/utiliteit) vindt een projectevaluatie plaats naar Het Nieuwe Normaal binnen een jaar na [X].

Initiatieffase

Inventariseer vrijkomende materialen uit renovatie-, sloop- of onderhoudsprojecten.

Definitiefase

Hanteer Het Nieuwe Normaal in je uitvraag.

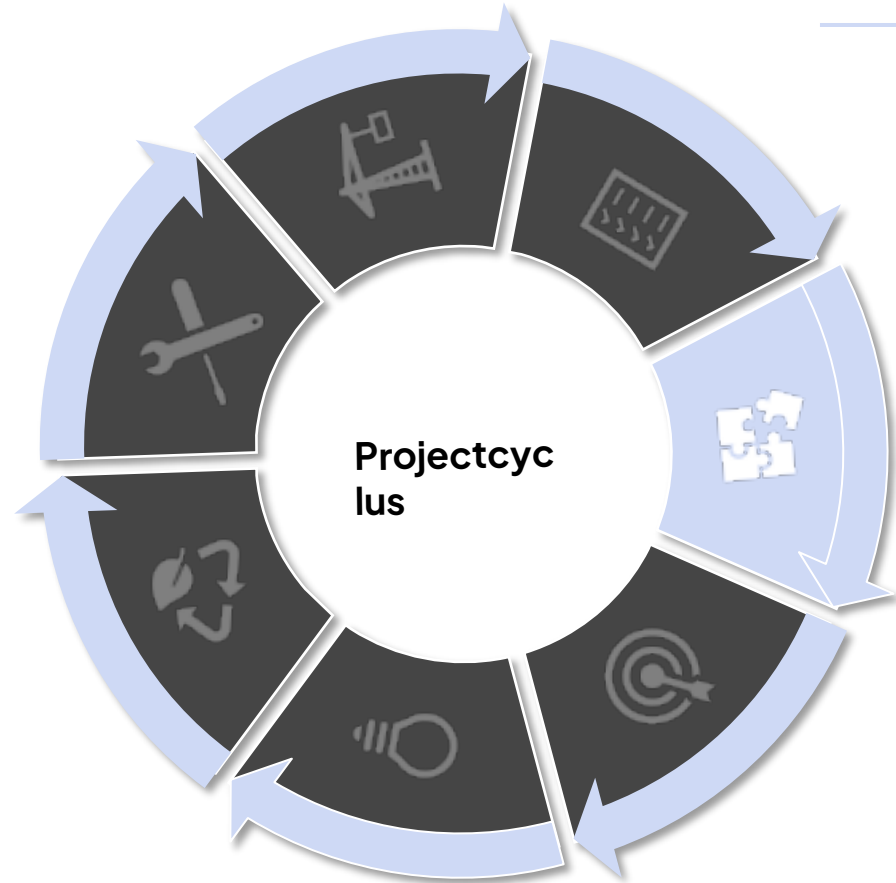

1.0 Thema	Indicator	Ontwerp- en bouwprincipe
Milieu-impact	MilieuPrestatie Gebouw (MPG)	Ontwerp en bouw met een zo laag mogelijke Milieu Prestatie Gebouw (MPG)
	Materiaalgebonden CO ₂ -uitstoot	Ontwerp en bouw met een zo laag mogelijke materiaalgebonden CO₂-uitstoot (embodied carbon)
	Materiaalgebonden CO ₂ -opslag	Ontwerp en bouw met een zo hoog mogelijke materiaalgebonden CO₂-opslag (embedded carbon)
Materiaalgebruik	Herkomst Materialen	Ontwerp en bouw met zo veel mogelijk materialen van verantwoorde herkomst : hergebruikt, gerecycled of hernieuwbaar
	Gezonde materialen	Ontwerp en bouw met zo veel mogelijk gezonde materialen
	Omgang restmateriaal bouw	Ontwerp en bouw met zo min mogelijk restmateriaal tijdens de bouw
Waardebehoud	Adaptief vermogen	Ontwerp en bouw met een zo groot mogelijke mate van adaptief vermogen
	Losmaakbaarheid	Ontwerp en bouw met een zo hoog mogelijke losmaakbaarheid
	Hergebruikpotentie	Ontwerp en bouw met een zo groot mogelijke hergebruikpotentie

Ontwerpfase

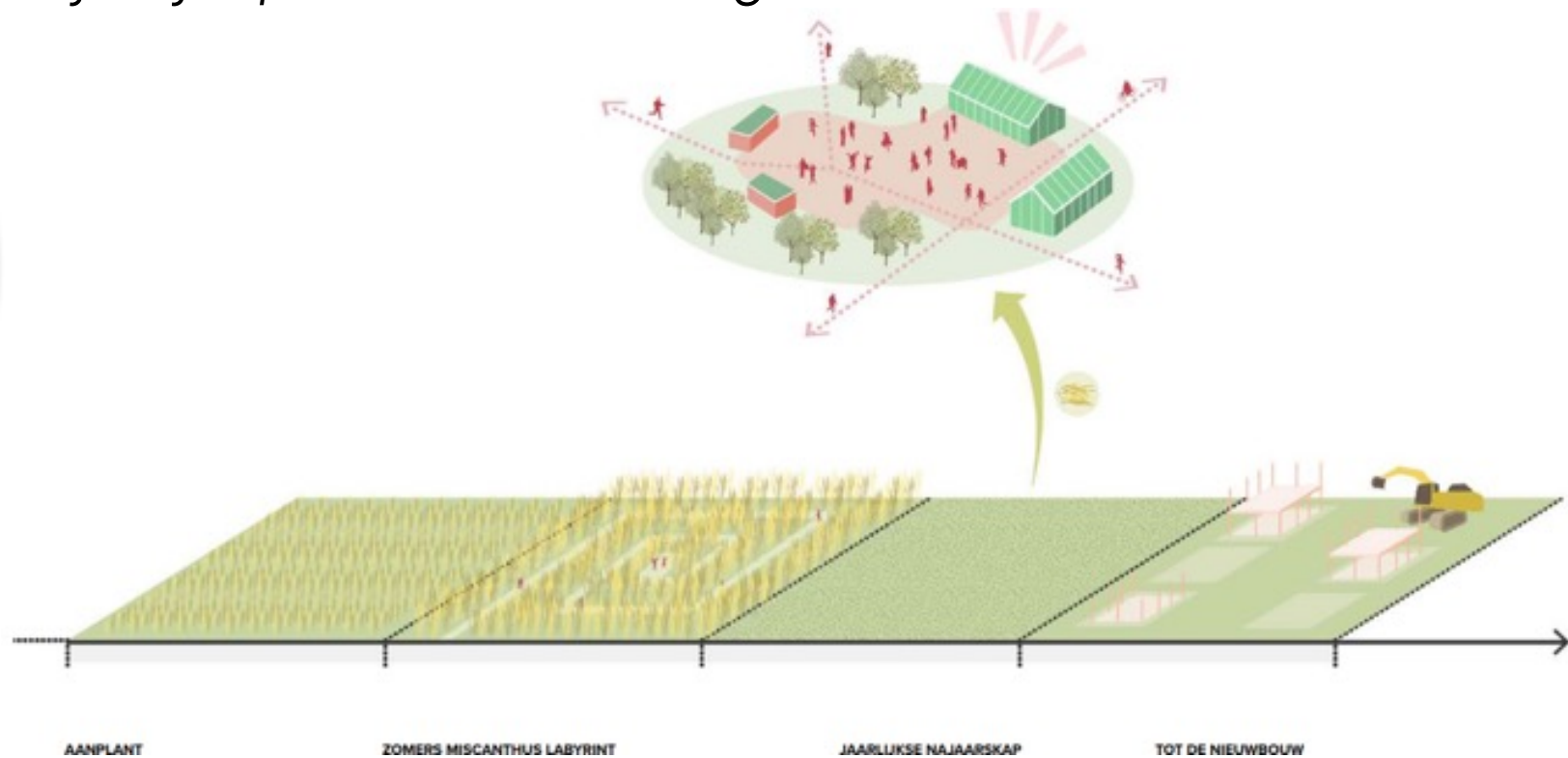
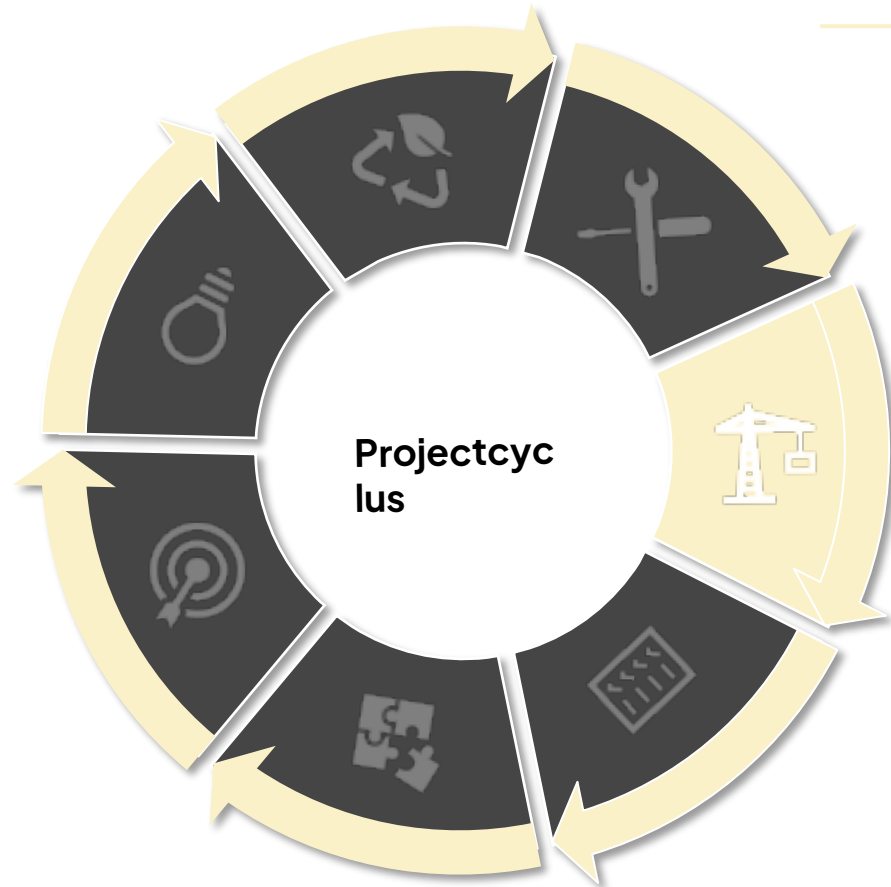
Stuur met welstandscriteria en het beeldkwaliteitsplan op een biobased uitstraling.

Realisatiefase

Benut braakliggende grond, bijvoorbeeld voor de tijdelijke productie van vezelgewassen.

Gebruik en beheerfase

Zet in op een natuurinclusief (maaien en snoeien) en circulair (hergebruik, tenzij) beheerplan.

Borging in de organisatie

Borging in de beleidscyclus

Borging in de projectcyclus

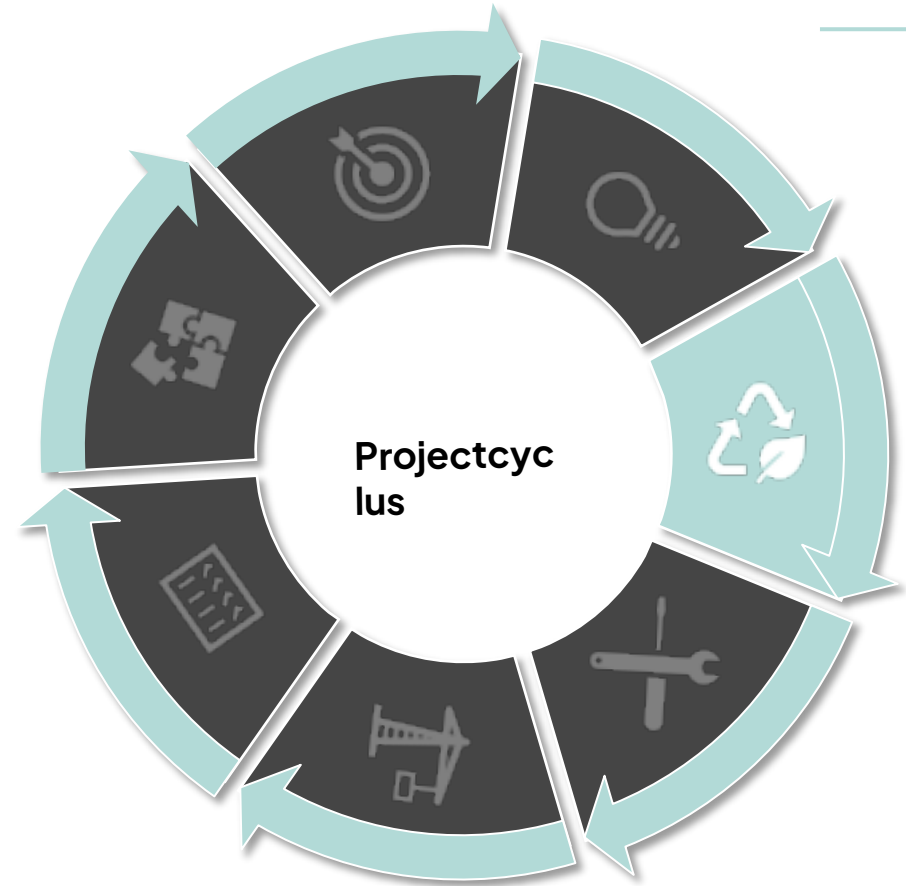

Einde gebruiksduurfase

Zet in hoogwaardig hergebruik en koppel vrijkomende materialen aan nieuwe initiatieven.

Projectcyc
lus

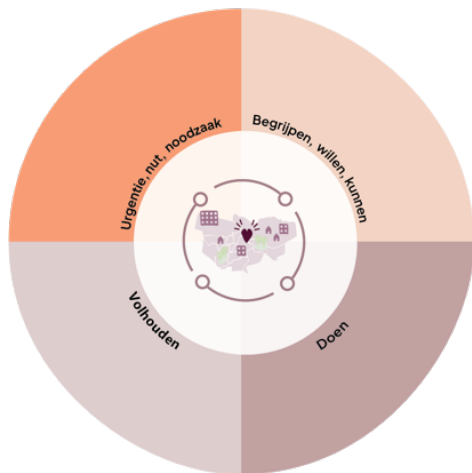

Voorbeeld per cyclus

Cycli

Organisatiecyclus

Urgentie, nut & noodzaak

Overtuigen

Zorg voor bestuurlijk commitment

Begrijpen, willen, kunnen

Kennis

Organiseer leertraject rondom HNN/Biobased/TBB

Doen

Sturing

Dialogoog met alle stakeholders

Volhouden

Borging

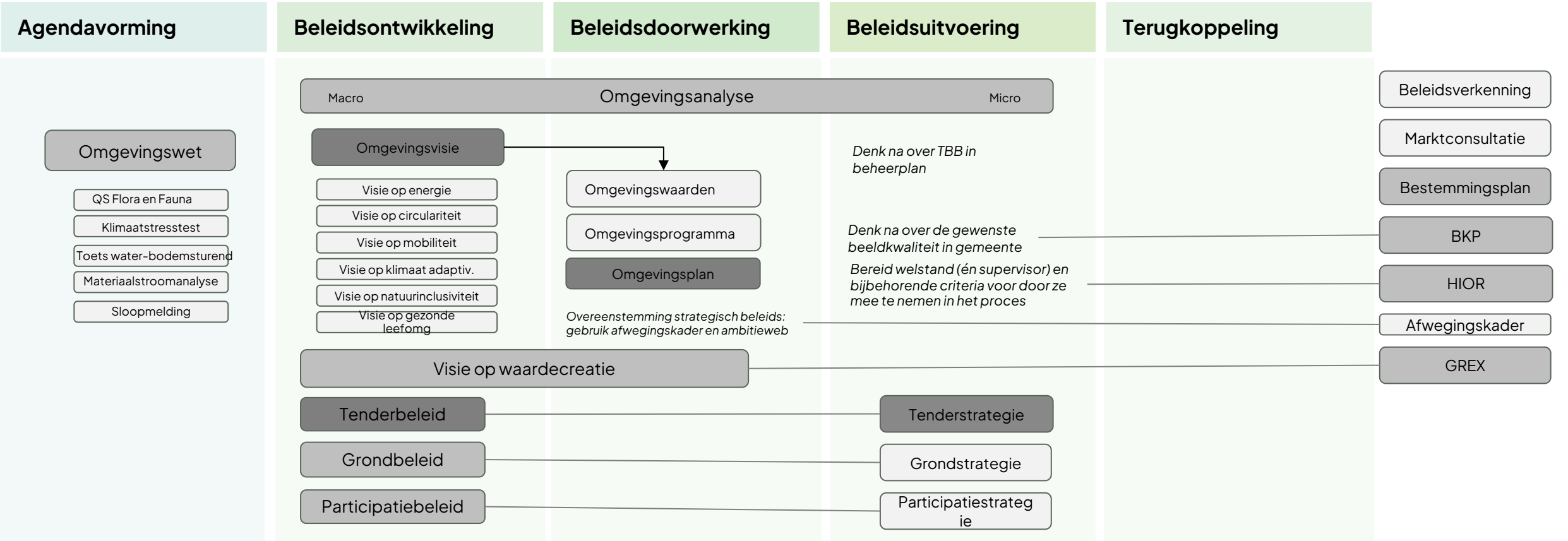
Borg in organisatie door meetbare doelstellingen in organisatie/ directeur/ afdeling/persoonlijk

Beleidscyclus

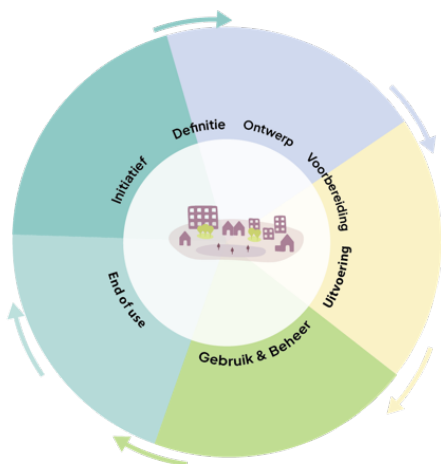

Agendavorming	Beleidsontwikkeling	Beleidsdoorwerking	Beleidsuitvoering	Terugkoppeling
Agenderen Problematiseer traditioneel bouwen (CO2budget, zorgplicht)	Stel ambities op Denk na over Beeldkwaliteit, waardecreatie en maatschappelijk rendement	Borg juridisch	Neem TBB mee in elk besluit Co-creer een ontwikkelstrategie Maak het meetbaar	Monitor en evalueer
	Omgevingsvisie Tenderbeleid	Omgevingsplan	Tenderstrategie	

Overzicht instrumenten toekomstbestendige gebiedsontwikkeling voor gemeenten: in beleidscyclus

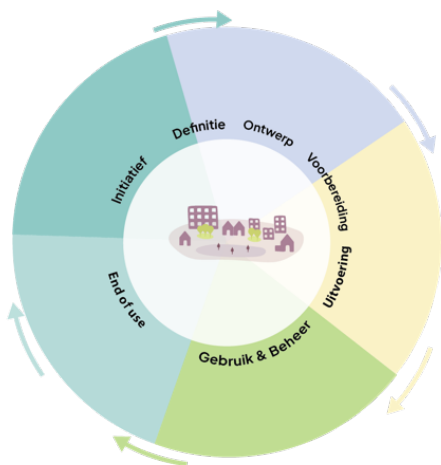

Beleidscyclus

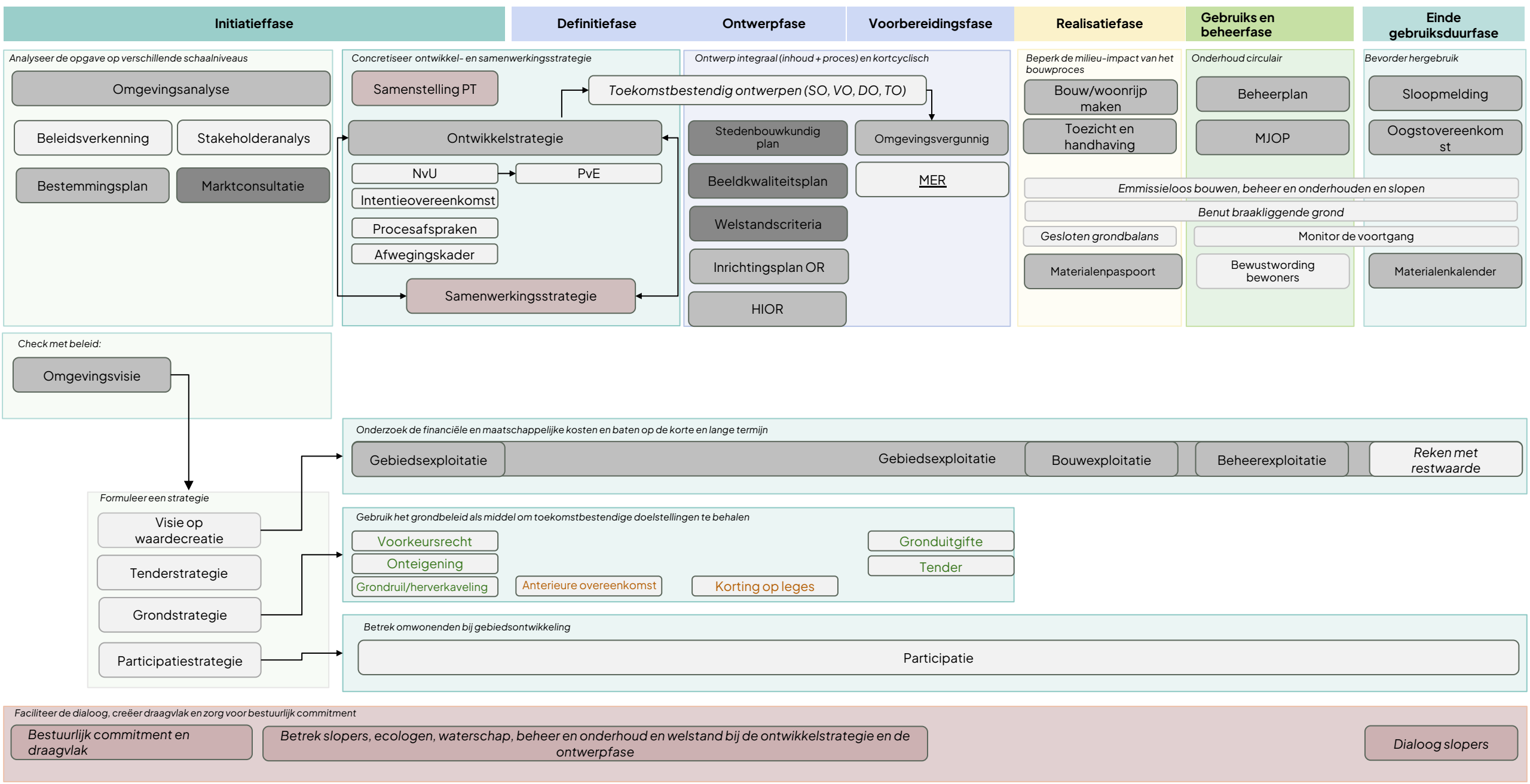
Initiatiefase		Definitiefase	Ontwerpfase	Vorbereidingsfase	Realisatiefase	Gebruik & Beheerfase	End of use fase
Wees gebiedsspecifiek Analyseer het gebied + gebruik gebiedsspecifieke kansen en uitdagingen	Werk samen Samenstelling projectteam (denk aan Q-team)	Toekomstbestendig ontwerpstrategieën			Bouw met zo min mogelijk milieu-impact Zie tijdelijkheid als kans	Circulair onderhoud + Monitoren Levensduur verlengen	Hoogwaardig hergebruiken
		Concretiseer ambities (ahv HNN en mbv bijv scenario's)	Ontwerp integraal (inhoud + proces) en kortcyclisch	Zorg voor toetsing en overdracht			

Beleidscyclus

Initiatiefase		Definitiefase	Ontwerpfase	Vorbereidingsfase	Realisatiefase	Gebruik & Beheerfase	End of use fase
Wees gebiedsspecifiek	Werk samen	Toekomstbestendig ontwerpstrategieën			Bouw met zo min mogelijk milieu-impact	Circulair onderhoud + Monitoren	Hoogwaardig hergebruiken
Analyseer het gebied + gebruik gebiedsspecifieke kansen en uitdagingen	Samenstelling projectteam (denk aan Q-team)	Concretiseer ambities (ahv HNN en mbv bijv scenario's)	Ontwerp integraal (inhoud + proces) en kortcyclisch	Zorg voor toetsing en overdracht	Zie tijdelijkheid als kans	Levensduur verlengen	
		Anterieure overeenkomst	Stedenbouwkundig plan				
		Korting op leges	Welstandscriteria				
			Beeldkwaliteitsplan				
Dialogo met alle stakeholders		Marktconsultatie					

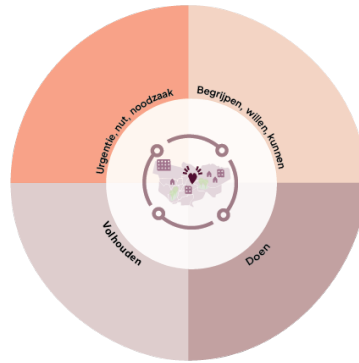
Overzicht instrumenten toekomstbestendige gebiedsontwikkeling voor gemeenten: in projectcyclus

Interactief

A3 vel met cycli

Orga + Beleid

Organisatorisch

Urgentie, nut & noodzaak	Begrijpen, willen, kunnen	Doen	Volhouden
Overtuigen Zorg voor bestuurlijk commitment	Kennis Organiseer leertraject rondom HNN/Biobased/TBB	Sturing Dialoog met alle stakeholders	Borging Borg in organisatie door meetbare doelstellingen in organisatie/ directeur/ afdeling/persoonlijk

Beleid

Agendavorming	Beleidsontwikkeling	Beleidsdoorwerking	Beleidsuitvoering	Terugkoppeling
Agenderen Problematiseer traditioneel bouwen (CO2budget, zorgplicht)	Stel ambities op Denk na over Beeldkwaliteit, waardecreatie en maatschappelijk rendement	Borg juridisch	Neem TBB mee in elk besluit Co-creer een ontwikkelstrategie Maak het meetbaar	Monitor en evalueer
	Omgevingsvisie Tenderbeleid	Omgevingsplan	Tenderstrategie	

Vul aan

Organisatorisch

Urgentie, nut & noodzaak	Begrijpen, willen, kunnen	Doen	Volhouden
Overtuigen Zorg voor bestuurlijk commitment	Kennis Organiseer leertraject rondom HNN/Biobased/TBB	Sturing Dialogoog met alle stakeholders	Borging Borg in organisatie door meetbare doelstellingen in organisatie/ directeur/ afdeling/persoonlijk

Beleid

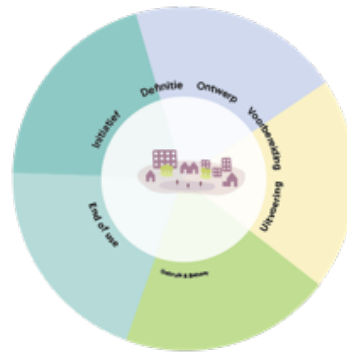
Agendavorming	Beleidsontwikkeling	Beleidsdoorwerking	Beleidsuitvoering	Terugkoppeling
Agenderen Problematiseer traditioneel bouwen (CO2budget, zorgplicht)	Stel ambities op Denk na over Beeldkwaliteit, waardecreatie en maatschappelijk rendement	Borg juridisch	Neem TBB mee in elk besluit Co-creer een ontwikkelstrategie Maak het meetbaar	Monitor en evalueer
	Omgevingsvisie Tenderbeleid	Omgevingsplan	Tenderstrategie	

HNN specifiek

Ambassadeur in de directie benoemen	Templates beschikbaar stellen	Één aanjager benoemd	
	> Collega's volgen de trainingen van HNN - Gemeente Utrecht > Collega's nemen deel aan platform's en programma's om in samenwerking met de markt tot oplossingen te komen voor circulair bouwen. - Alle HNN deelnemende gemeenten	> Brede vertegenwoordiging in de organisatie. Centrale aansturing met in alle afdelingen een verantwoordelijke - Gemeente Rotterdam	> Elke directeur heeft een CO2 budget waarop jaarlijks verantwoording op afgelegd dient te worden - Gemeente Eindhoven. > De organisatie heeft zich breed gecommiteerd aan de CO2 prestatieladder trede 5 - Gemeente Rotterdam

Standaard voorbeeldtekst overnemen (beschikbare voorbeelden HNN).			Verplicht evaluaties (geborgd in omgevingsplan)
> Beleid concreet maken aan de hand van het Ambitieweb. HNN is geplaatst op niveau 2 - Gemeente Groningen	> Duidelijke doelen en richting (KPI's) afspreken, vast laten stellen en op sturen. - Gemeente Rotterdam	> Beleid combineren met de uitvoering. In het uitvoeringsprogramma met 20 pilotprojecten is elk project geëvalueerd en het geleerde meegegeven aan het volgende project - Gemeente Utrecht	

Project

Project

Initiatiefase		Definitiefase	Ontwerpfase	Vorbereidingsfase	Realisatiefase	Gebruik & Beheerfase	End of use fase
Wees gebiedsspecifiek	Werk samen	Toekomstbestendig ontwerpstrategieën			Bouw met zo min mogelijk milieu-impact	Circulair onderhoud + Monitoren	Hoogwaardig hergebruiken
Analyseer het gebied + gebruik gebiedsspecifieke kansen en uitdagingen	Samenstelling projectteam (denk aan Q-team)	Concretiseer ambities (ahv HNN en mbv bijv scenario's)	Ontwerp integraal (inhoud + proces) en kortcyclisch	Zorg voor toetsing en overdracht	Zie tijdelijkheid als kans	Levensduur verlengen	
		Anterieure overeenkomst	Stedenbouwkundig plan				
		Korting op leges	Welstandscriteria				
			Beeldkwaliteitsplan				
— Dialoog met alle stakeholders		Marktconsultatie					

Vul aan

Project

Initiatiefase		Definitiefase	Ontwerpfase	Vorbereidingsfase	Realisatiefase	Gebruik & Beheerfase	End of use fase
Wees gebiedsspecifiek Analyseer het gebied + gebruik gebiedsspecifieke kansen en uitdagingen	Werk samen Samenstelling projectteam (denk aan Q-team)	Toekomstbestendig ontwerpstrategieën			Bouw met zo min mogelijk milieu-impact Zie tijdelijkheid als kans	Circulair onderhoud + Monitoren Levensduur verlengen	Hoogwaardig hergebruiken
		Concretiseer ambities (ahv HNN en mbv bijv scenario's)	Ontwerp integraal (inhoud + proces) en kortcyclisch	Zorg voor toetsing en overdracht			
		Anterieure overeenkomst	Stedenbouwkundig plan				
		Korting op leges	Welstandscriteria	Beeldkwaliteitsplan			
—		Dialogo met alle stakeholders					
		Marktconsultatie					
		Standaard voorbeeldtekst overnemen (beschikbare voorbeelden HNN).				Neem in je uitraag mee het uitvoeren van een verplichte projectevaluatie.	
HNN specifiek		> Inventariseer vrijkomende materialen	> Hanteer duidelijke bepalingsmethoden in de uitvraag zoals HNN voorschrijft. - Gemeente Den Haag	> Verbind een consortium aan je eigen bouwopgave om een langdurige relatie aan te gaan mét ambitie. - Gemeente Eindhoven.		> Monitor op stadsniveau welke materiaalstromen in en uit gaan. Dit helpt om beleid te maken/aan te passen. - Gemeente Amsterdam	
		> Daag de markt uit om met nieuwe circulaire oplossingen te komen. - Den Haag	> Organiseer een marktverkenning om actief het gesprek aan te gaan met de markt over bouwopgaves binnen de stadsgrenzen en de mogelijke circulaire oplossingen. - Gemeente Groningen		> Monitor alle projecten op indicatoren uit HNN zodat je op basis van praktijkdata beleid kan maken/aanpassen. - Gemeente Utrecht		